

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA

III. (XLIII.) ÉVFOLYAM

B U D A P E S T

FELELŐS SZERKESZTŐ: GYÖRGYFY ÁKOS

5. SZÁM

1 9 4 1.

Két jubileum.

1. A siketnémák budapesti állami intézete 50 éves.

A siketnémák budapesti m. kir. áll. intézete a most véget ért 1940—41. iskolai évvel, működésének 50-ik esztendejét fejezte be. Ezt a félszázados határkőhöz érkezést minden külsőséges ünnepség nélkül, egyedül az intézet működéséről szerkesztett évkönyvnek jubiláris rangra emelésével tette emlékezetessé az intézet igazgató-sága. „Örökségül hagyjuk az ünnepséget azokra, — jegyzi meg az évkönyv, — akik a 100 éves évforduló idején fogják majd szolgálni intézetünk különleges körülmények között végző embermentő munkáját. Hogy pedig megkönnyítsük ezek munkáját, előkészítünk részükre évkönyvünkben egy-két olyan történelmi és statisztikai adatot, amelyeknek az összehozása a még elkövetkező 50 év eltelte után sok-sok gondot adna, avagy talán nem is sikerülne. Az 50 éves évfordulót ezzel a munkával kívánjuk megünnepelni.” Szaklapunk is íme, ennek a jubiláris évkönyvnek ismertetésével hódol az elmúlt ötven év munkájának, alkotásainak.

Az intézet mostani épületének képe után, *emléklappal* kezdődik az évkönyv. Ez az emléklap annak a végtelenül nagy magyar örömnak ad kifejezést, amit csonkahazánk területének megnagyobbodása ültetett be minden igaz hazafi szívébe-lelkébe. Főméltóságú Kormányzó Urunk kitartó és céltudatos nagy munkája, a megszállott területeken maradt magyarság törhetetlen ereje és a tengelyhatalmak néven ismert jóbarátaink súlya idézték elő a trianoni acélgyűrűnek megrepedezését és szétmállását. Elvesztett siketnéma intézeteink közül újra miénk lett az ungvári és a kolozsvári. A jolsvai intézet megszűnt, helyette a losonci siketnéma-intézet kelt életre. Várjuk még aradi, temesvári, körmöcbányai és pozsonyi intézeteinket. Gróf Teleki Pálnak, a nemzet nagy tanítómesterének szentel ezután kegyeletes megemlékezést az évkönyv. *Az I-ső fejezet* az intézet létesítéséről szól és közli az intézet három bérházának képét is. Krenedits Ferenc, a siketnémák váci kir. orsz. intézetének igazgatója szorgalmazta azt, hogy a budai pedagógium keretén belül léte-

sítsen a minisztérium siketnémák oktatására képesítő szaktanfolyamot. És hogy a szakképesítő tanfolyamon a gyakorlati kiképzés is biztosíttassék, gróf Csáky kultuszminiszter 1891-ben bentlakásos gyakorló-iskola szervezését rendelte el. Ennek a gyakorló iskolának igazgatásával és a tanfolyam elméleti és gyakorlati tárgyainak előadásával *Scherer (Ákos) István*, a siketnémák váci intézetének kiváló tanára bízott meg. Ebből a kis magból, a hat növendékkel megindult gyakorló iskolából, terebélyesedett a ma 140 növendéket befogadó intézet. Volt igazgatói közül csak az első: *Ákos István* érte meg jó egészségben ezt az 50-ik évfordulót. Az intézet 50 éves multjáról *Simon József* tanügyi tanácsos, — az intézetnek volt tanára — lélekből fakadó, meleg szavakkal mondott méltó megemlékezést a tanulmányi felügyelői látogatását befejező tanártestületi értekezleten. Ezt a beszédet teljes egészében közli az évkönyv. Ákos István, Borbély Sándor, Együd Lajos, Klis Lajos, Istenes Károly igazgatók, Deschenszky Ferenc, Zemkó Péter, Scholtz Lajos, Puha László, Merész Fülöp, Schreiner Ferenc, Hochrein Lajos, Pető Ferenc és dr. Bárczi Gusztáv tanárok kaptak ebben a beszédben érdemüket megillető helyezést. — A *II. fejezet* feljegyzéseket tár elének az intézet 50 éves multjából. Ebből megtudjuk, hogy az intézet az 1905—6. tanévben lett I—VIII. osztályos intézetté. Az előkészítő osztály 1925-ben nyílt meg. Ennek tantervét az intézet tanári testülete készítette. A tanári testület tevékenysége révén létesült 1904-ben a siketnémák budapesti iparostanonciskolája. 1900 óta lett az intézet a gyogyepedagógiai tanfolyamnak és később a tanárképző főiskolának egyik gyakorló iskolájává. 1906—1909 években varróiskola működött az intézetben, siketnéma leányok részére. A siketnémák nevelés-oktatás ügyéről igen sok értékes előadást, bemutatót tartottak az intézet igazgatói és tanárai. Ugy belföldi, mint pedig külföldi viszonylatban igen ismertté és látogatottá tette az intézetet a dr. Bárczi Gusztáv orvos-igazgató által kitermelt *hallásébredtő-hallásnevelő módszer*. Ezzel kapcsolatban az ország siketnéma intézeti tanárai részére továbbképző tanfolyam tartatott az intézetben 1937-ben. (Erről a módszerről részletesen az 1937—38. évi évkönyv számolt be és közölte az erre vonatkozó irodalmat.) A siketnéma intézetek tantervének átdolgozásával az intézet tanári testületét bízta meg a VKM. 18.616—1928. sz. rendeletével. Az átdolgozást a tanártestület elvégezte.

A tanári testület kebelében állandóan működött egy olyan bizottság vagy személy, aki az intézetből kikerült növendékeknek élethivatási pályán való elindulásához nyújtott segédkezet. Az intézet igazgatói pedig mindenkor támogatták a munkanélkülieket elhelyezkedésük ügyében. Az intézet falai között működött 1902-től 1905-ig a budapesti áll. kiségitő-iskola. Itt kapott helyet 1902-től a beszédhibák javítására szolgáló áll. tanfolyam. Mint intézet, ma is itt működik. Itt kezdte el működését a pszichológiai laboratórium.

1902-től itt tartotta üléseit a gyógypedagógiai intézmények orsz. szaktanácsa. Itt székel 1925—1936-ig a gyógypedagógiai szaktanács és a szakfelügyelőség. Központi helye lett az intézet a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolának azzal, hogy annak előadásai itt tartottak. Otthont adott az intézet a siketnéma Öregcserkészeknek. A felnőtt siketnémák sportalakulatainak ügyét pedig azzal támogatta, hogy a téli hónapokban átengedte nekik használatra a tornatermet. 1920—21-ben létesült a növendékek 265. számú Cházár András cserkész-csapata. — A *III. fejezet* statisztikai adatokat közöl az elmúlt 50 évről. Az 1891—92. tanévben egy osztály 6 növendékkel, az 1940—41. tanévben 13 osztály 140 növendékkel működött. Az 50 év alatt 1100 növendéke volt az intézetnek. Ezek közül — az intézet elvégzése után — 9 növendék polgárit, 1 növendék kereskedelmit, 1 növendék középiskolát és 1 növendék egyetemet végzett. Származási hely szerint 325 budapesti, 220 más városbeli, 523 falusi és 32 ismeretlen helyről származó növendéke volt az intézetnek. A siketiséget, illetve a nagyothallást vörheny (76), kanyaró (16), diftéria (7), influenza (8), agyhártyagyulladás (224), egyéb betegség (98), vérbaj (2), agyrázkódás (46), dobhártya roncsolás (30), vízfejűség (1) és ismeretlen (592) okok idézték elő. Háromnál több testvére volt 4, három testvére 15, két testvére 20, egy testvére 71 siketnémának. Egyedüli gyermek 707 siketnéma. — A *IV. fejezet* az intézet igazgatóit, tanárait és egyéb alkalmazottait sorolja fel. Az 50 év alatt 5 igazgatója, 44 tanára, 3 rajztanára, 4 kézimunkatanítónője, 8 orvosa volt az intézetnek. — Az *V. fejezetben* Pirovits Jenő tanár, a cserkészcsapat volt alapító parancsnoka, írja meg az intézeti ifjúsági cserkészcsapat történetét.

A *többi fejezet* az 1940—41. tanévről számol be. Ennek ismeretése nem tartozik ez alkalommal feladatunk közé. A jubiláris rész csoportképet közöl még az intézet tanári testületéről és növendékeiről.

A felsorolt adatok bepillantást engednek abba a nagy munkába, amely 50 éven keresztül izzott a siketnémák budapesti m. kir. állami intézetében. Adja és engedje a Mindenható Isten, hogy az *Hephata* jegyében eddig folyt munka, a jövőben is termékenyen folytatódjék az emberszeretetnek, a szaktudásnak és az önfeláldozásnak eme kipróbált, nemes otthonában.

Az intézet növendékeinek és a siketnémák szüleinek, az évről ünnepségen adta tudtul *Istenes Károly* igazgató az 50-ik év befejezését. Szavainak szívekbe való hatolását, a szemekből hulló könnyek bizonyították ékesen. És hogy még a legkisebb siketnéma is észre vegye az évfordulót, az intézet udvarán zöld koszorúval körülölelve, nemzeti színeink díszében, messze láthatóan ez az írás sugárzott: *50 év*. Előtte egy kis leány állott magyaros viseletben, az intézet zászlójával.

Ennyi volt minden külsőség. Meghatóan szép volt!

Az évkönyv végül hálásan említi azok neveit, akik annak összeállításánál a közzétevő igazgatónak, *Istenes Károlynak*, értékesen segédkeztek. Hochrein Lajos c. igazgató, Gyórfy Pál, Jónás László, Fehér Sándor, Weszelovszky Lajos és Pirovits Jenő tanárok voltak a készséges munkatársak.

A tanári testület a június hó 17-én tartott évváró értekezleten emlékezett meg az elmúlt 50 évről. Istenes Károly igazgató méltatta az intézetben folyt munkát. Kegyelettel és hálával említette mindazok nevét, akik az intézet megalapítása és mai vezető helyre emelése terén érdemes munkát végeztek.

Följegyezte: *Györgyfy Ákos*.

2. Eger ünnepel...

Simon József riportja.

Az 1941. tanév hazai siketnéma intézeteink történetében fordulópont. A budapesti intézet története 50 éves, az egeri intézeté 40 esztendőtt ebben az évben zárt be, s indult el a további munka megharcolására. 50 és 40 esztendő, gondolkodásra készítő idő. Ezt a gondolkodásra késztetést kívánta szolgálni az egeri intézet is a maga mély és igazán szép ünnepséggel. Számvetés volt Eger város közönsége előtt! Nem zárt, eldugott, mondvacsinált, hanem nyílt számvetés, eredménymutatás, eszközök, módszerek, tapasztalati és elméleti tudás bemutása volt ez a június 8-ika.

A nyílt számvetés abban s akkor ismertetett el legszebben, amikor a szemek megteltek könnyel s a szívekből felfakadt a hála, ami szólott néhai Mlinkó István boldog emlékének, az élők között az ő nyomdokain járó igazgatónak, s minden tanárnak, fiatalnak és idősebbnek egyaránt. De szólott néhai Mlinkó István özvegyének, aki 40 esztendő boldog idején, örömén, munkáján, éppen úgy me-renghet el, mint bárki azok közül, aki a 40 év alatt a szépség munkálásából részt vett magának. Minkó Istvánné abban munkálta a szépséget legjobban, hogy tradíciókat őrzött és őriz. A szívvel és lélekkel dolgozó minden tanár s minden gyermek mellett ott állott és áll, mint emlékeket melengető szív, mint jóság, s mint az intézetet alapító igazgató céljának, eszközének legteljesebb ismerője, a munkában ma is gyönyörűséget találó élettársa, emlékeinek kedves hordozója. Ezért kell azt mondanunk, hogy Eger nyílt számvetést csinált. Boldog örömmel, nagy lelki átéléssel, drága és szakoktatásunkra gazdag eredménnyel. Nem hívságos dolog akar lenni, csak csendes megállapítás, hogy Eger példa. Példa a lelkiközösségre, a ritmusos, céltudatos munkára. Nem az újszerűségek tógáját vette és veszi magára ott senki, hanem a kipróbált utak és eszközök könnyű kezelője ott igazgató, tanár, tanárnő, felügyelő, sőt még az altiszt is. — Mintha nem is húsz kéz, húsz gondolat és ezernyi vágy élné ott az életét, hanem két kéz, egy gondolat és egy vágy töltené meg min-

dennap az egri intézetben élőket, dolgozókat, igazgatót, tanárt egyaránt. Ez az ünneplés történetírás is volt, Leopold Rezső igazgató 40 évre visszatekintő, alapos és értékes beszámolója sok történeti adatot állított a ma szemlélője elé. Szeretnők, ha értékeket megőrkítő beszámolóját láthatnók nyomtatásban is. A tájékoztatáshoz hozzáfűzte Sturm József az egyes osztályok pedagógiai értékét, reprezentáló bemutatások kíséretében a szakoktatásunk módszertani részét. Azt a részt, ami a közönség lelki szükségletéhez a legjobban hozzátapadt. A tanítás bemutatásában: Tatay Vilma, Dankó István, Sturm József ékeskedtek. Az idő rövidsége volt az oka csak, hogy Juhász Zoltán fonetikai készsége, Szabó Géza, Solymos Sándor nyelvförmálása nem volt bemutatható. A fiú- és leánytorna: Sturm József és Gáboriné Mlinkó Teréz összhangzatos és példaadó szaktudását bizonyította be. A kézimunka, rajz kiállításért Gábori Lajost illette dicséret, mert amit szorgalmas hozzáértéssel ezen a téren Egerben kitermelt, azt csak a tökéletes jelzővel lehet ellátni. A női kézimunka kiállítás szépsége, gazdagsága méltó az állandó emlégetésre. A grafikonok ötletessége: Simon Etuska tanárnőt dicsérik. Az ünnepély fényét megjelenésével emelte: Kriston Endre püspök, Hedry Lőrincz főispán, Okolicsányi Imre alispán, a papság sok kitűnősége, a katonaság küldöttsége, vitéz Zacskó Gyula tanügyi tanácsos, mint a miskolci tankerületi főigazgatóság képviselője. Melegét pedig csak fokozta azoknak a testvérintézeteknek a köszöntése, akik a történeti emlékek, a visszaemlékezések iránt fogékonyak. A pesti intézet igazgatója, mint tanulmányi felügyelő, az izr. siketnémák intézetének igazgatója, a Vakok József Nádor Intézetének igazgatója, a siketnémák váci, debreceni intézetének igazgatója, lapunk szerkesztője köszöntötték a jubiláló intézetet. S mint utolsó szakfelügyelő, e sorok írója, igyekezett tanúságot tenni az egriek jövőbeni munkája felől, mert amint a helyszínen mondta, az egri intézet minden munkása boldogan felelt életével, munkájával Istennek arra a kérdésére, mi végett lépted át először az iskola küszöbét, s mit téssz a siketnémák javára minden napon.

Adjunk gazdasági ismereteket siketnéma növendékeinknek.

Irta: Ujváry Ferenc

Az utóbbi idők elszórt törekvései, amelyek gazdasági ismeretek és foglalkoztatások meghonosítását szeretnék elérni siketnéma intézeteinkben, valamint hazánk mezőgazdasági jellege arra ösztönöznek, hogy mélyére nézzünk ennek a kérdésnek.

Miért nem adunk siketnéma növendékeinknek kötelezően és főleg tudatos tervszerűséggel gazdasági kiképzést? Miért nincs szakszerű gazdasági foglalkoztatás siketnéma intézeteinkben?

Általános ellenérvül azt hozzák fel, hogy siketnéma intézeteink feladata elsősorban a beszédtanítás. A mi növendékanyagunk nem tud beszélni és szakiskolánk egyedüli hivatása, megtanítani őket a hangos beszédre.

Mit is mond a jelenleg érvényben lévő tanterv ennek érdekében? „A siketnémák iskoláinak (intézeteinek) feladata, célja az: a) hogy a siketség folytán némának maradt vagy némává lett gyermeket mesterségesen: a látás, tapintás és izomérzés segítségével megtanítsák beszélni; b) hogy lehetőleg mindazokat a közhasznú elméleti ismereteket birtokába juttassák a siketnémáknak, amelyek a gyakorlati életben szükségesek; c) végül pedig, hogy a gyakorlati oktatás terén: a rajzban, kézügyességben, nőikézimunkában stb. oly jártasságot biztosítsanak a növendékeknek, hogy ezek az intézetből kilépve, képesek legyenek valamely iparágat elsajátítani, vagy más kenyérkereső pályán boldogulni.”

Ha e célkitűzéseket összehasonlítjuk a végzett munkával és a ténylegesen elért eredménnyel azt látjuk, hogy növendékeink beszéde sokszor „siketnémás” s az idegen számára nehezen érthető marad, a gyakorlati irányú előképzés pedig csak leánynövendékeinknél számottevő: kézimunka, szabás, varrás. A főzés gyakorlatába azonban már nem vezetjük be őket. Pedig ez van olyan életbevágó, mint a himzés, varrás. Falun hihetetlen egyhangúságot és elmaradottságot tapasztalhatunk a táplálkozásban annál a néprétegnél, ahonnan növendékanyagunk kikerül. Nincs változatosság, egészségi szempont, beosztás a főzésben. Egyoldalú a konyhakertek művelése is. Az eltevésekről, befőzésekről ne is beszéljünk.

Mennyivel hasznosabb növendék anyag kerülne ki iskoláinkból, ha a gyermekeket *szabadidejükben* komoly mező- és kertgazdasági munkára fognánk. Ezt a tanterv is megemlíti, megengedi a c) pont alatt. A „*stb.*” mögött rejtőzködik s ezért nem vettük eléggé komolyan.

Miért gondolunk éppen mező- és kertgazdasági munkára — mondhatják sokan! Azzal az erővel más elfoglaltságot is adhatunk a kezükbe. Ez igaz. De nézzük a tényeket és mindjárt kitűnik, miért törünk lándzsát a gazdasági képzés mellett, nem tévesztve ugyanakkor szem elől intézeteink főcélját: a beszédtanítást!

Vegyük példának a kaposvári siketnéma intézet gyermekanyagát. Nézzük meg, honnan jönnek és hová mennek növendékeink? Pontosán 100 növendékünk van. Ebből a 100 növendékből falusi 88, városi 12. Ez a városi növendékcsoporthoz elenyészően kis százalék, ezzel most nem is foglalkozunk. Ezek haladnának a többivel.

A 88 falusi növendék szüleinek foglalkozása így oszlik meg:

önálló kisbirtokos	28
önálló törpebirtokos	9
törpebirtokos és gazdasági napszámos	22
gazdasági cseléd	8
falusi iparos	11
falusi kereskedő	1
egyéb (bányász, napszámos, stb.)	9

Valószínű, hogy a többi vidéki intézetnél is hasonló adatokat találunk.

Feljegyzéseink igazolják, hogy az intézetből kikerülő tanulók hazamennek és otthon azt a munkát végzik, amit a szülői ház nyújt vagy a falusi környezet megszab. Ez a munka pedig, csak a földműves szülőket tekintve (67%), a mező- és kertgazdasági foglalkozás. A többi szülő gyermeke is, a falusi környezet kényszerítő hatása alatt, nagyrészt szintén ezen a területen talál munkát és keresi a kenyérré válót.

Amint az eddigi adatok bizonyítják, a legtöbb növendék otthon éli tovább az életét. Nehogy kételyeink legyenek, vizsgáljuk meg a rendelkezésünkre álló lakóhelyváltoztatási adatokat is. A kaposvári intézet jelenlegi növendékeinek szülői közül, gyermekük megszületése óta, hatvanhárman nem változtattak lakóhelyet. Három család faluból pusztára, huszonnégy család egyik faluból a másikba költözött (88). Növendékeink nagy többsége tehát, állandóan mezőgazdálkodási környezetben marad.

Nézzük meg az esetleges más munkalehetőségeket a táj fekvése szerint.

Város közelében lévő falun lakik	2 család
Városi központtól távol lakik	72 család
Pusztán lakik	14 család

Mindezek az adatok azt bizonyítják, hogy növendékeink a mezőgazdasági munkalehetőségek területén fognak elhelyezkedni.

Adunk-e nekik kellő útravalót? Ellátjuk-e őket olyan tudással, amelynek révén azt mondhatják siket, de beszélő növendékeinkről: Nehezen értem, mit mond, de úgy ért a gazdasági munkához vagy még jobban, mint bármelyik halló.

Menjünk azonban tovább! Ez a gazdasági ismeret nyújtására irányuló törekvés nem új keletű. Vannak intézeteink, amelyekben már próbálkoznak az átalakítással: Debrecen, Vác, Losonc. Nincs meg azonban az általánosítás. Nálunk egyedül a budapesti intézet az, amely alkalmatlan mezőgazdasági ismeretek gyakorlati nyújtására. Elméletnek csak kevés a célja, gyakorlat nélkül. A többi vidéki intézetben azonban mindenütt meghonosítható. Nem kell itt nagy és költséges átalakításokra és befektetésekre gondolni. Ha nincs az intézetnek megfelelő kertje vagy ilyen célra felhasználható területe,

a város határában bérlettel vagy földvásárlással kellene megvalósítani, kezdetben egy-két holdnyi területen.

Gyakorlati téren óriásit haladnánk! Ha konyhakertészetet, gyümölcsstermelést, baromfi tenyésztést valósítanánk meg bármily szerény keretek között is és a növények szabad idejüket irányított szakszerű munkával tölténék el itt, milyen gyakorlati tudást vihetnének haza s hogy átalakíthatnák az otthoni gazdálkodást! És mindez megvalósítható minden túlterhelés nélkül.

Lesznek, akik azt mondják, nem számolok intézeteink tényleges helyzetével. Jó, lehet hogy nagy lendületet vettem, sok bennem a „dinamikus” erő, — de nézzük csak: nem tudna-e foglalkozni méhészettel a legkisebb belterületű intézet is? Micsoda érték van ebben is. Legrosszabb esetben a jövedelem rámenne a fenntartására, de annyit elérnénk, hogy növényeink megtanulnák a méhészkedést és otthon meghonosíthatnák azt. Vagy nézzük a selyemhernyótenyésztést. Igaz, ide megfelelő környezet kell. Az intézetben vagy annak közelében legyen néhány eperfa. Ha azonban ez meg van, foglalkoztassuk siketnémáinkat ezen a jól jövedelmező területen. A nyúltenyésztést minden vidéki intézetben megoldhatnánk minimális befektetéssel. De menjünk még tovább. Ismerik-e növényeink a gyógynövényeket? Mennyi értéket lehetne összegyűjteni egy délutáni városszéli sétán — csak úgy mellékesen — szórakozásból? Ismertetjük-e ezeket a növényeket ilyen szempontból? Ráneveljük-e növényeinket a tudatos gyűjtésre? Otthon, a faluban minden gyógyszerész átveszi a megállapított áron a gyógynövényeket. Nem kell tehát mindjárt 50—100 holdas gazdaságokra gondolni. Elkezdhetjük itt is. Ezeket a szempontokat ne hagyjuk ki, ha új tantervet készítünk.

De azért is szükséges a gazdasági ismeretnyújtás és gyakorlat, mert a mi növényeink gazdasági erőtényezők is. Gondoljunk csak arra, hogy az elmúlt években a férfinép zöme többízben katonának vonult be. Hány hely maradt munkáskéz nélkül. Micsoda értékük lett volna ilyenkor a gazdasági munkára jól felkészült siketnémáinknak. Önálló és tudatos munkájával nemcsak a szülőn, munkaadóján segíthet, hanem állami szempontból is jelentős a szerepe.

Micsoda jelentősége volna az intézeti gazdálkodásnak a mai, egyre dráguló és egyéb élelmiszer korlátozással körülbástyázott világban. A növények munkája nemcsak ellátná a konyhát, függetlenítené az intézetet a piac nehézségeitől, áralakulásaitól, de apránként kifizetné a befektetett tőkét is. Békés viszonyok között is jól beválna és nem fizetnénk rá.

Növényeink hozzászoknának a munkához és megtanulnák, hogy az élet nemcsak könnyű iskolai tanulásból és játékból áll. Játékra és egyéb szórakozásra is maradna azért idő.

Mi lesz azokkal a siketnémákkal, akik mégis ipari pályán akarnak elhelyezkedni, kérdezhetik sokan. Tudomásom szerint a mi in-

tézetünkben végzett növendék — ha iparosnak megy — szintén falun helyezkedik el. A falusi iparos sem veszít semmit, ha otthon a házatáján gyümölcsöst, méhest, konyhakertet létesít olyan alapon, ahogyan azt az iskolában tanulta. Összehasonlítva a gazdasági, illetve földműves életpályát az ipari elhelyezkedőkkel, 8:2 arányt kapunk.

Mi történne a nagy szünidőben? Nem menne haza minden növendék. A legtöbb szülő örülne ennek s a gyermek is megszokná a helyzetet. Tanuljunk azoktól az intézetektől, amelyek ezt már megvalósították. Lessük el módszerüket. A tudatos szervezés és a növendékek munkája egyre gyarapítja az intézet vagyónát. A gazdák is mind sűrűbben keresik a mezőgazdálkodásban képzett növendékeket és örömmel alkalmazzák őket.

Végeredményül állapítsuk meg: beszédtanítás és szakszerű mező- és kertgazdasági ismeretek elméleti és gyakorlati nyújtása kell, hogy legyen iskoláink ideális célja. Az egyik éppen olyan fontos, mint a másik. Egymást kiegészítve vértetik fel növendékeinket a megélhetés nehézségeire és a jobb élet elérésére.

Ne mondjuk azt, hogy ezeket az ismereteket az iskola elhagyása után majd megtanulja otthon, vagy ahol elhelyezkedik. Igaz, megtanulhatja. Tény azonban az is, hogy nagyon egyoldalú és elmaradt a falusi és a pusztai gazdálkodás. Amit otthon tanulhat, az édeskevés. Szegényes konyhakertek, silány állattenyésztés, megörögzött búza, kukorica, burgonya termelés. Micsoda változást vihetnének be ide e téren felkészülten hazatérő növendékeink. Tekintélyt is adna és ahogy általánosságban szokták mondani: önálló hasznos társadalmi tényezőkké válnának s nem lennének lenézve fogyatékoságuk miatt, hanem keresett, megbecsült és főleg jól fizetett munkakerőt képviselnének.

A magyar beszéd.

Irta: László Géza.

Sokat vitatkoznak az emberek társaságban, estélyeken és összejöveteleken, hogy melyik a szép nyelv, az olasz-e vagy spanyol, az orosz-e vagy német, a francia-e vagy angol. Az is lehet a beszéd tárgya, hogy — bár az elfogultságot nehéz legyőzni — milyen a mi nyelvünk, a magyar nyelv. Több szó esik azonban arról, hogy a magyar nyelv hogyan tetszik az idegeneknek.

Már eleve megállapíthatjuk, minden elfogultság nélkül, hogy a magyar nyelv a zengzetes, lágyan hangzó, dallamos nyelvek közé tartozik, amely kifejezője tud lenni a bánatnak, szomorúságnak, tud hangosan jókedvűnek mutatkozni, lehet azonban pattogó, lelkesítő, dörögdelmes szónoki nyelv is.

Ahhoz, hogy valaki saját anyanyelvét tárgyilagosan bírálni tudja, szükséges, hogy több nyelvet halljon, ismerjen. Erre ma a rádió korszakában bőven nyílik alkalom. Csak végigfutom a rádió hullámköréit s hallok német, francia, angol, olasz és még néhány tucat nyelvet. Igaz, nem elég felületesen végighallgatnom egy-egy idegen beszédet, kell, hogy figyeljem a nyelv lágyságát vagy keménységét, dallamosságát vagy egyhangúságát, hangsúlyát vagy hangsúlytalanságát stb. Az is igaz, hogy az egyéni ízlés nem egyforma. Mégis van általánosan kialakult vélemény, amely az olaszt szép, a németet pattogó, az oroszot lágy nyelvnek tartja.

Vizsgáljuk meg — ismétlem, elfogultság nélkül — a magyar beszédet, s próbáljuk megállapítani a mi anyanyelvünk milyenségét.

Előljárójában néhány idegen nyelvű egyénnek a véleményét jegyzem fel. Egy orosz: „A maguk nyelve hasonlít a miénkhez lágyság és dallamosság tekintetében. Hangsúlya furcsa.” Egy német: „Szép a magyar nyelv, de sok olyan hangja van, amit mi nehezen tudunk kiejteni. Azt hiszem, nehéz nyelv lehet.”

De nézzük egy francia, olasz és német előkelőség véleményét is.

Jules Romains, korunk egyik leghíresebb francia írója úgy érezte, hogy a magyar nyelv csupa erő: „Nem ismerek ehhez fogható erővel teljes nyelvet. Szenvedelmesen férfias.”

Mezzofanti olasz bíboros (1774—1849.) a világ leghíresebb nyelvcsodája, aki élete végén állítólag 103 nyelven tudott s aki megtanult magyarul is, az olasz és görög után a magyar nyelvet tartotta legdallamosabbnak: „A magyarok nem is tudják, hogy micsoda kincs lakozik nyelvükben”.

Ebersberg a bécsi egyetem híres nyelvésztanára 1840-ben így nyilatkozott a magyar nyelvről: „Olyan ennek a nyelvnek a szerkezete, mintha nyelvészek gyülekezete alkotta volna, hogy meglegyen benne minden szabályosság, tömörség, összhang és világosság.”

Annyit tehát elmondhatunk, hogy nyelvünk tetszik más népeknek is.

Milyen hát a nyelvünk, milyen tényezők alkotják nyelvünknek szépségét? E kérdés taglalásánál vegyük sorra a beszéd alkotó elemeit.

A beszéd minőségének tárgyalásánál figyelembe veendő tényezők: a hangok képzése, illetve a kiejtés, a hangszín, a beszéd ritmusa, azaz időmértéke és tagosultsága és a hangsúly.

① A magyar nyelvben a hangok képzése meglehetősen nyitott szájjal történik. Ezért a magyar beszéd sem orrhangzós, sem dünyögő, de nem is olyan, mint némely nyelv: úgy beszélnek „mintha kása volna szájukban”. A magyar ember szájából kristálytisztán ömlik a beszéd, hangjai a képzés helyének határozottságából kifolyólag tiszták, érthetőek. A magyar hangok határozottak, minden hangnak van karaktere, még akkor is, ha a hangok hasonulása következtében egy-egy hangnak más és más szóban más és más a képzési

helye. Gondoljunk csak az n hangra és mondjuk ki e három szóban: nap, Antal, harang. Három szóban három képzési hely: foghát, elülső szájjpadlás, hátsó szájjpadlás. Nem is beszélve a szóról: hamvazkodik. E szónál u. i. az m hang n -né hasonul, azonban ezt a v -nek megfelelő ajakállásával képezzük. Mégis mindegyiknek van karaktere. De a hangok kiejtését vizsgálva azt is megállapíthatjuk, hogy a magyar hangok változatosak, kemények váltakoznak lágy, folyamatosak pattogó, magasak mély hangokkal.

Elég arra is utalnom, hogy a magyar abc 37 betűjét a beszédben kiejtve legalább mégegyszerannyi képzési helyen képezzük, ami a beszédet nehezzé ugyan, de változatossá és így széppé teszi. Igaz, hogy beszélőszervünk a sok képzési hellyel a kényelmet keresi, mégis a beszéd így nem lesz egyhangú. A beszéd szépségének megállapításánál tehát igen fontos tényező a hangok képzése, ami a magyar nyelvben, mint láthatjuk igen kedvező.

2) A hangszín sok esetben egyéni adottság, függ a hangszalagok minőségétől, vékonyságától, vastagságától vagy rövidségétől, nyílási lehetőségeitől. Hallottam oroszot durván beszélni, másikat finoman. A hangszínt befolyásolhatja azonban a nyelvgyökös kiejtés, amely a hangszínt is károsan megváltoztatja. Ez utóbbi nyelvünkéből teljesen hiányzik s az egyéntől függ, milyen a hangszíne. Általában a magyar ember hangszíne az említett különféle nyílásmódosítások hiánya következtében kellemes.

3) És most vizsgáljuk az egyik legfontosabb tényezőt: a beszéd ritmusát. Mi adja a beszéd ritmusát? A folyékony beszéd időmértéke és tagosultsága. Hogy a ritmust a beszéd egyik legfontosabb tényezőjének tartom, könnyű bizonyítanom a költőkkel, akik verseikben minél szebb ritmusra törekszenek. De törekszik a magyar ember is beszédjét „ritmus”-okba foglalni, amilyenek a népdalok, különféle köszöntők, pünkösddőlés, regélés stb.

A szónak pedig nem lehet mestere az, aki ritmustalanul beszél. Lehetnek a szónoknak szép gondolatai, lehet tiszta és kellemes hangja, még hangkapcsai is jól képzettek, ha ritmustalanul beszél, nem élvezhetjük maradéktalanul beszédét. Állítom, hogy a hadaró embert elsősorban azért értjük meg nehezen, mert ritmustalanul beszél és nem azért, mert gyorsan beszél. Gondoljunk csak az olvasásra. Némely ember hihetetlenül gyorsan olvas. A sorokat pillanatok alatt futja át, mert nem betűket és szavakat, hanem mondatokat lát s ezek képeit fogja fel látási szerve útján az agy. Ki tételeznél fel, hogy az illető nem érti meg az olvasottat. Ha az agy az így olvasott mondatképeket felfogja, akkor mért ne tudná megérteni és felfogni a hallott hangok benyomásait, a gyorsan elmondott gondolatokat, mondatokat? Pusztán azért, mert hiányzik belőle az érthető beszéd egyik fontos kelléke, a fülünk által annyira megszokott ritmus. Azt is meg merem kockáztatni, hogy a dadogó egyén meghallgatása nem azért kínos és kellemetlen, mert hamarabb szeretnénk

gondolatait, mondanivalóját megtudni, hanem elsősorban azért, mert ritmustalansága bántó!

Vizsgáljuk ezután, miből áll a ritmus.

Első része a magánhangzók időmértéke. Kétféle magánhangzó van: rövid és hosszú. A rövidet röviden, a hosszút hosszan ejtjük. A hosszú magánhangzók ismét kétfélék: olyanok, amelyeknek karaktere, illetve kiejtése, képzési módja más, mint az alaphangjáé, ezek: á, é és olyanok, amelyek alaphangjukon mondatnak ki, csupán megnyújtjuk azokat, ezek: í, ó, ő, ú. Az elsőknél nagyobb nehézség nincs, hiszen ha röviden is ejtem ki, más lévén a karakterük, még az érthetőség sokat nem szenved. Még érthető, ha ezt a szót: *házzam* így mondom *házzam*, tehát az á hangot nem hosszan, hanem röviden ejtem ki. De már megváltozik a szó értelme is, ha *török* helyett *törököt*, *kóros* helyett *korost* mondok.

A szép magyar beszéd mégis felállítja azt a kívánalmat, hogy a magánhangzók időmértékét megtartsuk.

De vannak kettőzött mássalhangzóink is, amelyek lényege abban van, hogy a hangzó kezdő és záró motivumait úgy végzem, mint az egyes hangzónál, de a középső karakterisztikus motivumában a nyelvemet tovább hagyom.

A kettős mássalhangzók helytelen kiejtése megváltoztathatja a szavak értelmét, mint megvettem—megvetem, hallott—halott, áll—ál, mulatt—mulat, szellő—szelő, tettem—tetem stb. Idesorolható a hangzóhasonulás által kettőzött mássalhangzókká vált szavak értelemváltozása, mint atyja—atya, szidta—szita, csódtömeg—csőtömeg, adjon—agyon stb.

A kettős mássalhangzók és azok helyes használata szint, ritmust visz a beszédbe, helyes kiejtése elengedhetetlenül szükséges.

Az időmérték helyes kihasználása adja a beszéd tagosultságát. Minél tagoltabb a beszéd, annál zengzetesebb, természetyszerűleg annál érthetőbb.

Végül nézzük a beszéd érthetőségének utolsó (de nem sorrendben) kellékét, a hangsúlyt.

A magyar beszédben kétféle hangsúlyt különböztetünk meg: kezdeti és értelmi hangsúlyt. Kezdeti hangsúly van mondanivalóink (mondataink) első tagján, kivéve, ha az névelővel kezdődik, ilyenkor a másodikra tevődik át.

Értelmi hangsúly annak a szónak első tagján van, amelyet ki akarunk emelni. Az értelmi hangsúllyal nyomatékot kívánunk adni a helyes értelmezésnek. „Az utcán három kocsit láttam”. A kezdeti hangsúly néha összeesik az értelmi hangsúllyal; ez esetben: „Három kocsit láttam az utcán”. A hangsúly azaz a kiemelkedő értelmi rész megváltoztatja a szórendet is: A szép almát bevittem a kamrába. A szép almát vittem be a kamrába. A szép almát a kamrába vittem.

A hangsúlytalanság egyhangúvá teszi a beszédet. A szónok nemcsak nem nélkülözheti a hangsúlyt, de sikere főképpen attól

függ, ki tudja-e kellően használni a hangsúly-nyújtotta lehetőségeket. Ha ezeket a lehetőségeket figyelmen kívül hagyja, előadása színtelen, unalmas lesz.

A magyar beszéd kétféle hangsúlyával előnyös helyzetben van.

Mindezekből megállapítható, hogy a magyar nyelv változatos a hangok képzése, a ritmusossága és hangsúlya következtében, míg a hangszín egyéni adottságoktól függ.

Költőink világhírneve, költeményeik szépsége, a magyar nyelv szépségeiről írt verseik, de még inkább az idegenek elismerő szavai bizonyítják, hogy nyelvünk egyike a világ legszebb nyelveinek! Ez a mi édes anyanyelvünk!

Szemle.

Bechthold Ede: Ifjú vakok nevelése a helyes testtartásra. — Testtartásról lévén szó, mértékadónk elsősorban az egyéni megjelenés legyen. Miután a sors a vak külső megjelenésére rányomta bélyegét, az ő megjelenése szembetűnő és mivel ez az ismertetőjele arckifejezésében oly világosan nyilatkozik meg, érthető, hogy megjelenése feltűnőbb, mint bármelyik hasonlókorú társáé. Teste a fejlődés feszítőerejének alárendeltje és a legkülönbözőbb fokokban függ tőle. A serdülési korszak, testtartás tekintetében is az ingadozások ideje. Hangsúlyozottan figyelembeveendő tény az, hogy ezt a testtartást az egészségi állapot felette megkönnyíti, a beteges állapot pedig megnehezíti. A külső tartás gyakorlat folyománya is. Leghathatósabb előmozdítója a sporttevékenység.

A helyes tartás azonban önönmagában nem elégséges. Alapjában véve erősen befolyásolja az illető lelki adottságaira épülő világnézete is. Az ezekkel összhangba hozandó testi tartás, a tartásra irányuló nevelés legfőbb feladata. Fontos tényezőként szerepelnek e helyen, a jellembeli értékek. Szakkörökben nem szenved kétséget az, hogy a vak ifjak helyes tartásra történő nevelése sok, a vakságtól feltételezett nehézséggel jár együtt. Laikusoktól is ismert tény, hogy az ifjú vak nem ritkán szenteli figyelmét a legbensőbb odaadással a világszemléletnek. A tapasztalat azt igazolja, hogy a vak testi-lelki nyíltsága könnyen eltéríti őt a világszemlélet legfontosabbjának meglátásától. Óvjuk meg tehát a szellem-világszemléleti téves önkultúrától éppúgy, mint a csökkentértékűség pszichózisának fertőjétől. A való életet illetően, álljon szilárd talapzaton. Az ifjú vakok nevelőinek munkáját mindenekelőtt a külső testi tartásra irányuló feladatok nehezíti meg. A nemlátó külső tartását nem ellenőrizheti, a tükörbe nem nézhet s ennél fogva nincs abban a helyzetben, hogy társa elrettentő testtartásán okuljon. A külső tartást sok olyan apró-cseprő tényező módosítja, amelyet a vak nem ellenőrizhet. E helyen mindenkor a látó szeme nyújt javítólag és segítőleg támaszt. Az ifjú vakokat a szó szoros értelmében, szem előtt kell tartani. Miután a külső tartás elsősor-

ban testi jelenség, legelső teendők a vakság eredményezte rossz szokások ellen harcolnunk. A modern gyógypedagógiai oktatás áldásos következményeképpen a hunyorgatás, fejrázás, himbálódzva járás, a duplánjárás, a bizonytalanság, stb. kihalóban van. Nem alapozhatunk azonban mindent az említettekre. Miután a vakság teljesen nem függeszthető fel, a visszaesés veszélye mindenkor fennforog.

Az össztartást sportszerű tornagyakorlatokkal is ellensúlyozhatjuk. A látó teljesítményeivel párhuzamba állított vakok sportja, ezek lelki és testi tartása számára felbecsülhetetlen értéket jelent. A vakok oktatásának öntörvényszerűsége sportjukban is létjogosultságot nyer. A játékszerű mozgások már önönmagukbanvéve is lényeges előmozdítói a szabad, lazított tartásnak. Azonban vigyázat! A látók összes gyakorlatainak a vakokra történő szematikus átvitele önönmagábanvéve helytelen. A tornatanár legyen egyúttal gyógypedagógus is és fedezze fel a különleges oktatásunknak megfelelő utakat, sportrendszereket. Alkossunk a vak tartási biztonságát teljes mértékben fejlesztő gyakorlatformákat, tehát a kimondottan katonásoktól eltérő természetűeket.

A tartás-nevelés célját hatásosan szolgálja a játék és a tánc. A mult tapasztalatai e téren is azt igazolták, hogy ebbeli munkánkban szintén túlságos mértékben a látókhoz igazodtunk. Ezt illetőleg különösen a női vakok sportja mutat hiányokat. Az ő sportjuk elengedhetetlen követelmény gyanánt kell, hogy egyesítse mindazt, ami a szabad és kényszerűtlen testtartásnál nélkülözhetetlen. Miután e kérdés megoldásánál különös jelentőséget képviselnek a népi tánc, valamint a zenével egybekötött ritmikus gyakorlatok, azért a női vakok intézeteiben elsősorban ezeket honosítsuk meg. A leányok szabadjátékait is jobban kell ápolnunk. Köztük sok látási maradványos lévén, a néptáncot a szabad tartásra való nevelés szolgálatába kell állítanunk.

Munkánk előzménye, a természetes életöröm legyen. Oltsunk tehát a vakba érzésteljes életörömet. 6—18 éietévükig terjedő fiatalságuk az intézetben játszódik le. Itt szerzett benyomásaik egész életükre kihatók. Az öröm minden csökkentértékűséget áthidal. A kedélyes vak egyúttal testi béklyóitól megszabadított vak. A tartás azonban nemcsak meglázitottság, hanem a kellő pillanatban egyúttal a legderejobb összeszedettség. Ezért feltétlen fegyelmezettséget követelünk, hozzáátve azt, hogy nevelőjétől kezdve egész környezetén végig fegyelmet lássson.

A fegyelmezett tartást a vaknak igen sokat kell gyakorolnia. Tehát ismét a sportnak jut szerep. A szabályszerű köszönést is gyakoroltatnunk kell. Az egyes nevelési csoportokban gyakran kínálkozik alkalom e gyakorlatoknak a napi teendők közé való beiktatására. A következőket említjük meg: A nevelő előtt való feszes tartás. Legyünk ebben következetesek. Az ifjú és a leány jegyezze meg azt, hogy egyenesen, összetett bokákkal, nyílt tekintettel álljon szemben az illetővel, egyúttal beszéljen világosan és érthetően. A leányokat illetőleg a nevelési formák mások, mindazonáltal őket is szoktassuk egy bizonyos feszes tartásra.

Szellemi-lelki alátámasztottság nélkül a testtartásra irányuló nevelési munkánk eredménytelennek mondható. Ha az ifjúságban megteremtettük a becsületes gondolkozást, ezzel egyúttal becsületes embereket neveltünk. Példát elsősorban az intézeti közösség nevelője nyújtson. Ez utóbbi reggeltől estig az önnevelést szorgalmazza.

A tapasztalat azt igazolja, hogy a fentemlített nevelési eszközök segítségével mindinkább sikerül a vakokat a látók munkaköreibe behelyeznünk. Bár vakokat látókká nem tehetünk, de mindig szükségessé és elérhetővé válik az, hogy őket mint önbiztos személyiségeket adhassuk az életnek, valamint belső és külső tartásukat úgy alakíthassuk, hogy látó munkatársaikkal egyenértékűvé válhassanak.

A „Sonderschule” 1941. januári számából fordította: **Fertőszegi B.**

Hírek, vegyesek.

Nyugdíjazás. Némethy Kázmért, a vakok budapesti József Nádor kir. orsz. intézetének tanárát, betegsége miatt, a VKM. 1941. május 1-i hatállyal nyugdíjazta.

A siketnémák budapesti m. kir. áll. intézetének igazgatósága, Thüringer Jánosné közreműködésével, a gyermekhéten a növendékek szórakoztatására, a következő helyekre szerzett díjmentes belépőjegyeket: 1. A Virágkiállításra. (Részvettek a VI., VII., VIII. o. növendékei.) 2. A Magyar Nemzeti Bábszínházba. (80 növendék részére.) 3. A City moziba. („Gulliver a törpék országában” c. filmet megnézte 45 növendék.) 4. A Városi Színházba („Az elnémult harangok” c. darabot megnézte 25 növendék). 5. A Millenáris pályán rendezett motorvezetéses versenyre (Megnézte 35 növendék). 6. Az „Angol Park”-ba (Részvettek az intézet összes növendékei).

Kelemen Mária nevelőtanár a gyulai gyógypedagógiai intézet szolgálatából 1941. évi június hó 7-ével kilépett. A tanárnő a kötelező egyévi nevelőtanári szolgálat után — mint önként továbbszolgáló nevelőtanár — újabb 15 hónapig végezte teendőit, amelyért az előírt nevelőtanári díjazáson felül még havi 24 pengő államsegélyt kapott.

A gyulai gyógypedagógiai leányintézet 1941 júniusában 38 növendéket bocsátott ki, akiknek mindegyike ír-olvas és a háztartási teendők végzésében is jártas.

A gyulai gyógypedagógiai intézet baromfitelepe a budapesti baromfikiállításán a Baromifitenyésztők Országos Egyesületének aranyérmét, s a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara elismerő oklevelét nyerte. A Délmagyarországi Baromfitenyésztők Egyesületének gyulai baromfikiállításán pedig, a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara másik elismerő oklevelével és ajándéktárggyal tüntették ki a telepet.

Ujváry Ferenc kartársunknak több elbeszélése jelent meg a „Magyar Cserkész”-ben és a „Szébb Jövőt” című levele lapban, amelyeknek egyébként kartársunk állandó munkatársa.

Horváth Lajos kartársunkat a kaposvári Levente Egyesület pénztár-

nokává, Nagymajtényi Lászlót az egyesület gazdájává, míg Ujváry Ferencet választmányi tagjává választotta.

A kaposvári intézet évváró vizsgáját f. évi június hó 14-én tartotta. Ezt megelőzően, 13-án szépen sikerült tornavizsgát és kézimunka kiállítást tartott az intézet.

A kaposvári intézet cserkészcsapata Bács László cserkészparancsnok kartársunk vezetése mellett, 10 napos táborozásra ment a Balaton mellé Fonyódra.

A siketnémák debreceni intézetében június 14-én volt az évváró vizsga, amelyet tornabemutató előzött meg. A tornabemutatón különösen a fiúk talajtorna-gyakorlatai és a leányok korlátgyakorlatai váltottak ki nagy tetszést, arattak sok tapsot. Női kézimunkából, rajzból kiállítást rendeztek az érdekelt tanárok. A tantermekben tartott osztályvizsgák lezajlása után, az intézet tornatermében Tóth Árpád igazgató beszámolt a tanév eseményeiről, kegyeletes szavakkal megemlékezett Piroska Károly elhunytáról, tanácsot adott a szülőknek gyermekeik foglalkoztatását illetően, kiosztotta a jutalmazásra küldött pénz- és könyvadományokat s megköszönvén a tanári kar és alkalmazottak egész évi munkáját, a tanévet berekesztette. A VIII. osztályt végzett növendékek búcsúja már 13-án megtörtént, amikor is Konkoly Mária és Kiss Vera tanárok kedves, megható ünnepséget rendeztek, amely után a más iskolákban szokásos „ballagás” következett. Ez alkalommal minden VIII. osztályos növendék kis tarsolyt, benne 1 vallásos tárgyú képet, egy fényes fillért és egy pogácsát kapott. A növendékek búcsúszavaira igazgató felelt s megmagyarázván a jelképül és emlékül kapott ajándékok értelmét, hazafias, szorgalmas, becsületes életre buzdította és jó tanácsokkal látta el a búcsúzókat.

Kosárfonó foglalkoztatót tart fenn a siketnémák ungvári intézetének igazgatósága, melyben a tankötelezettségüknek már eleget tett siketnéma fiú növendékek, szakszerű irányítás mellett, tökéletes kiképzést nyernek a vesszőfonás mindennemű ágazatában. 3—4 évi sikeres tanulási idő után, kosárfonó mesteri bizonyítványt kapnak a tanoncok, amellyel önálló kosárfonó üzemet létesíthetnek. A készítményekhez az intézet tulajdonát képező füzes vesszőjét használják fel. Kerti székeket, asztalokat, kosarakat készítenek. Még külföldre is szállíthaták kész árut. Az üzem megszakítás nélkül, nyáron is dolgozik. A felvételre vonatkozólag a siketnémák ungvári intézetének igazgatósága ad útmutatást.

Özv. gróf Andrassy Gyulánának a Vakok Ujpesti Országos Menháza és Segélyegylete érdemes védnökének köztiszteletben és nagyrabecsülésben álló leánya, herceg Odescalchi Károlyné, gróf Andrassy Klára, egyik raguzai kórházban a szerb háború folyamata alatt repülőgép-okozta sebesülés következtében meghalt. A Vakok Ujpesti Menháza és Segélyegylete őszinte mély részvétét fejezte ki a nemeslelkű védnök-grófnőnek leánya tragikus körülmények között bekövetkezett elhalálózása alkalmából.

Dr. Tóth Zoltán a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület volt igazgatója elhalálózásának évfordulóján, május hó 17-én kegyeletes ünnep-

séget rendezett az Országos Egyesület. Megjelent a boldogult igazgató kerepesi-úti temetőben lévő sírjánál Schnitzl Gusztáv igazgató és Hikkel István gondnok és kegyeletük jeléül virágcsokrot helyeztek a felejthetetlen emlékezetű igazgató sírjára. Azonkívül a vak munkások és a tisztviselői karnak egy nagyobb csoportja is megjelent az ünnepségen s beszédben emlékeztek meg a boldogult egyéniségéről. Az elhangzott beszéd után a világtalanok és a tisztikar kegyeletük jeléül koszorút helyeztek a sírhalomra, s a Homeros Énekkar egy csoportja énekeket adott elő, köztük a boldogult igazgató egyik kedves dalát, a Kék nefelejtset.

A Vakok Betegsegélyző Társasköre május hó 19-én tartotta közgyűlését a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület Hermina-úti székházában. Balkay Géza, a Kör alelnöke vezette a közgyűlést, amelyen a kint élő vakok igen szép számban vettek részt. Az Országos Egyesület képviselőjének üdvözlő szavai után Balkay Géza közölte a közgyűléssel, hogy a Vakok Betegsegélyző Társasköre megegyezést kötött a Vakok Szövetségével. A megállapodás értelmében mind a kör, mind pedig a Szövetség megtartja a maga önállóságát, csupán a főbb dolgokban kooperálva működnek. A közgyűlésen Kovács Jenő világtalan zenész tolmácsolta a vakok köszönetét a kooperáció szerencsés megoldása felett, s rámutatott arra, hogy Schnitzl Gusztáv igazgató és vitéz dr. Kassay Béla szövetségi elnök vállvetett működése egy szebb jövő reményteljes elgondolását sugározza.

A Vakok Szövetsége vitéz dr. Kassay Béla hadirokkant orvos-százados elnöklete alatt a Molnár-utcai Katolikus Kör dísztermében a tagok nagyszámú részvétele mellett május hó 25-én tartotta rendes évi közgyűlését. A közgyűlésen a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület képviselőjében Schnitzl Gusztáv igazgató jelent meg, akit vitéz dr. Kassay Béla igen melegen üdvözölt. A közgyűlés emelkedett hangulatban a vakok teljes meglegedésére folyt le. A gyűlésen Schnitzl Gusztáv igazgató megköszönte az elnök szavait és a vakoknak iránta megnyilvánuló rokonszenvét. Ugyanakkor rámutatott arra, hogy a szövetség akkor teljesíti hivatását megfelelő módon, ha a tagok erkölcsi és anyagi támogatását a körülményekhez képest teljes mértékben biztosítja. Súlyt helyez az erkölcsi alap megszilárdítására, mert a Szövetségnek feladatát képezi nyesegetni azokat a káros kinövéseket, amelyek a vakok egyéniségét bizonyos esetekben a külvilág szemében nem teszik rokonszenvessé. A Vakok Szövetsége teljes rokonszenvét nyilvánította a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület működését illetőleg, s különösképpen annak örvendett, hogy a két nagy intézmény igazgatója, Schnitzl Gusztáv teljes megértéssel viseltetik a kint élő munkás vakok iránt.

A Vakok Ujpesti Országos Menháza és Segélyegylete június hó 10-én tartotta meg évi rendes közgyűlését a tagok élénk érdeklődése mellett. A közgyűlés elé került a választmány jelentése az Egylet 1941. évi működéséről. Az 1941. évi zárószámadás. A számvizsgálóbizottság jelentése, s a felmentvény megadása tárgyában való határozathozatal. A Vakokat Gyámolító Magyarországi Egyesületek Országos Elnökségének az Ujpesti Országos Menház és Segélyegylet 1940. évi tevékenységére vonat-

kozó észrevételei. Az 1942. évre szóló költségvetés tárgyalása és elfogadása. A közgyűléshez intézett megkeresések. A választmány és tisztikar kiegészítése, a számvizsgálóbizottsági tagok megválasztása. Választásra került két alelnöki állás betöltése is, amelyre a közgyűlés dr. Csizmadia Zsigmond újpesti adóügyi tanácsost és Szeifer Frigyes nyugalmazott Máv. főintézőt választotta meg. Dr. Csizmadia Zsigmond emelkedett klasszikus beszédben köszönte meg a beléje helyezett bizalmat és szíve vágyát képezi, hogy az ügyet bensőséges szeretettel, odaadással szolgálja. A közgyűlés köszönetet szavazott gróf Andrassy Gyuláné védnöknőnek, valamint a tisztikarnak értékes működésükért.

Jótekonyság Napja elnevezéssel a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület és egyéb jótekonysági intézmények a sorscsapásokkal sújtott embertársaink megmentése érdekében vállalt nemes feladataik végzéséhez szükséges anyagi eszközök megszervezése céljából június hó 9. és 10. napján közös gyűjtőnapot rendeztek. Hálásan kell megemlékeznünk, hogy a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület részéről vitéz dr. Imrédy Béláné és dr. Fabinyi Tihamérné fejtettek ki nagyon értékes működést. A kegyelmes asszonyoknak és mindazoknak, akik a vakok ügye érdekében oly önzetlenül fáradoztak, e helyen is őszinte köszönetünket fejezzük ki.

A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület folyó évi június hó 16-án tartotta választmányi és 22-én rendes évi közgyűlését és ezzel kapcsolatban évről ünnepélyét. A választmányi gyűlés foglalkozott az 1940. évi zárószámadással és a számvizsgálóbizottság jelentésével. Tárgyalásra került az 1942. évi költségvetési tervezet előkészítése, az igazgatói jelentés, az ipari és kereskedelmi tevékenységről szóló beszámoló, továbbá az ifjú vakok ipariskolája és a vakok internátusa ügyeinek tárgyalása. A közgyűlés sipeki dr. Balás Béla ügyvezető elnök megnyitójával vette kezdetét, amelyet követett az 1940. évi zárószámadás ismertetése és a felmentvény megadása feletti határozat. Az 1942. évi költségvetési tervezet tárgyalása a tisztikar, választmányi és számvizsgálóbizottsági tagok megválasztása képezte a közgyűlés további tárgysorozatát. A közgyűlés záróünnepélyvel fejeződött be, amelyen több ének- és zeneszám szerepelt; az énekszámokat a kormányzói és királydíjas Homeros Énekkar szolgáltatta Schnitzl Gusztáv vezényletével.

A Vakokat Gyámolító Magyarországi Egyesületek Országos Elnöksége folyó évi május hó 26-án a Vakok Újpesti Országos Menháza és Segélyegylete székházában sipeki dr. Balás Béla elnöklete alatt tartotta XIII. országos értekezletét. Az értekezleten a vallás- és közoktatásügyi minisztérium részéről Molnár Andor miniszteri tanácsos, Pócza József szakelőadó kíséretében jelent meg, a főigazgatóságot Simon József tanügyi tanácsos képviselte, a székesfővárost pedig dr. Elbert Endre fogalmazó. Jelen volt továbbá dr. Schuler Dezső nyug. székesfővárosi alpolgármester társelnök, azonkívül a gyámolító egyesületek igazgatói, kiküldöttei. Az országos értekezlet az életizű gyakorlati elgondolások jegyében folyt le. Három ülészakban tárgyalta a bőséges, mindvégig aktuális kérdésekkel foglalkozó programot.

Az első ülészakban túl az elnöki megnyitó keretein, betöltésre került az előadói és titkári állás, amelyek dr. Tóth Zoltán elhalálozásával, illetve dr. Tegyei Jenő eltávazásával üresedésben állottak. Az előadói tisztségre Schnitzl Gusztáv, a titkárira pedig Hikkel István választott meg. A tárgysorozat egyik fontos pontját képezte az egyesületek ellenőrzésére vonatkozó jelentés tárgyalása, amelynek előadója Schnitzl Gusztáv volt. A jelentésből kiviláglik, hogy az országos előadó ellenőrzési feladatának hűségesen megfelelt és több olyan kérdés merült fel, amelyek megoldása az ügy érdekében szükségessé vált. Érdekes és élénk vita keletkezett a körül a kérdés körül, hogy a vakok kolozsvári intézete milyen szervezetet kapjon. Simon József tanügyi tanácsos elgondolása szerint ebben a kérdésben az erdélyi szellemiségnek kell érvényesülnie, amely nem lehet egyéb, mint a mult vonalvezetésének kihangsúlyozása, s ennek révén a vakok kolozsvári intézetének tan- és nevelőtagozattal való kiépítése. Schnitzl Gusztáv felhívta a figyelmet, hogy az előző impérium alatt a magyar nemzetiségű világtalanok nem részesültek abban a felkarolásban, amely őket megillette volna. Számos olyan ifjúkorba serdült világtalan van, aki megfelelő szakképzés nélkül nőtt fel. Ezek számára kellene első sorban a kolozsvári intézményt megnyitni és részükre ú. n. ifjú vakok iskoláját létesíteni, amely az intellektuális képzés mellett a gyakorlati képzést is feladatának ismeri. Garay Ödön az intézet ideiglenes megbízott igazgatója olyképpen véli a kérdést áthidalni, hogy a nevelőtagozat mellett az ifjú vakok képzéséről és oktatásáról történjék gondoskodás. Amennyiben az intézeti épület a jelenlegi kötött helyzetéből teljes egészében felszabadul, a kérdésnek elgondolása szerint való megoldása minden nagyobb nehézség nélkül megtörténhetik.

A vakokat gyámolító magyarországi egyesületek 1940. évi számadásairól Szatter Ferenc nyug. kultuszminiszteri számv. főtanácsos előadásában kapott az Országos Elnökség minden tekintetben kielégítő jelentést. A számvizsgálóbizottság elnöke keresztmetszetben szemléltette mindazt a humanitárius tevékenységet, melyek az intézmények működését tükröztették vissza. Kitént a jelentésből az is, hogy bár a nehéz közgazdasági viszonyok mellett súlyos nehézségekkel küzdenek az egyesületek, azonban mégis csörgedezik organizmusukban egy olyan ér, amely a vagyongyarápítást is szolgálja.

Az egyesületek 1942. évi költségvetési tervezeteiről Hikkel István gondnok, országos titkár nyújtott összefoglaló képet. Ő, aki az egyesületek anyagi ügyei felett tisztségénél fogva hivatva van bírálatot mondani, megvonta azt a határvonalat, ameddig a kiadások terén elmenni lehetséges és rámutatott azokra a forrásokra, amelyek a bevételeket hatékonyan szolgálják.

A második ülészak keretében az egyesületek igazgatóinak jelentései kerültek megvitatásra. A tárgysorozatnak e jelentések igen érdekes és tanulságos pontját képezték. Hat egyesület számolt be az 1940. évben kifejtett humanitárius működéséről. E jelentésekből sok mindentről nyert az országos értekezlet betekintést, s láthatta azt a nagy munkás-

ságot, amelyet a vakok érdekében nem közönséges energiával fejtettek ki. Az életízű valóság kaleidoszkópszerűen vonult el lelki szemeink előtt. Bőséges tárgyalási anyagot szolgáltatott a továbbiakban az 1940. évi december hó 21-én tartott országos igazgatói értekezlet határozatainak tárgyalása. E határozatok kiterjedtek: a) az intézetek átszervezésére; b) az ifjú vakok iskolája új tantervének készítésére; c) a jelenlegi területi beosztás revíziójára; d) a vakok gyámoltási kérdéseire; e) a vakok kérelmeire. Az új tanterv készítésével Joó Sándor a vakok szombathelyi intézetének igazgatója bízott meg, akinek e teendők körül Horváth Kálmán tanár fog segíteni.

A területi beosztás revíziója élénk érdeklődést váltott ki, ami teljesen érthető, mert hiszen húsba-vérbe vágó dologról volt szó. Végleges megállapodásra a mostani körülmények között nem volt lehetséges jutni már csak azért sem, mert az ország keretei véglegesen kialakítva nincsenek. Az értekezlet egy ideiglenes megosztásban állapodott meg. A vakok kérelmei tárgyalásánál vitéz dr. Kassay Béla szövetségi elnök és Solt János zenetanár szólalt fel érdekükben, amit az értekezlet honorálni is fog.

A harmadik ülés az igazgatói értekezlet keretében folyt le. Itt megkapták az igazgatók mindazon tájékoztató felvilágosításokat, amelyek főképpen az ipari foglalkoztatás és kereskedelmi tevékenység körül az újabb időkben felmerültek. — A XIII. országos értekezlet a jól végzett munka jegyében fejezte be működését, ami annak volt természetes következménye, hogy mind az előadó, mind pedig a titkár alaposan felkészült a tárgyalásra.

A Vakok Szövetsége erdélyi helyicsoportja f. hó 7-én tartotta alakuló ülését Kolozsvárt, a Vakok Intézetében. A Vakokat Gyámoltó Erdélyrészi Egyesület megalakulása után, annak foglalkoztató intézete révén, lehetőség nyílt az erdélyi iparos vakok műhelyi védelmére. Utóbbi alakulás pedig a Gyámoltón kívül álló vakok érdekeinek képviselését vállalja. Vezetősége élén ideiglenesen: Urszényi László vak-gépíró áll, aki évekkal ezelőtt Aradon már részt vett hasonló jellegű vak-egyesület szervezkedésében és vezetésében. A vezetőség látó tagja Kabán József nyug. gyp. tanár, volt vak-intézeti igazgató. A helyicsoport, melyet erejéhez mérten a gyámoltó egyesület is pártfogásába vett, eddig mintegy 30 tagot számlál és céljaul Erdély vakjainak egytáborba-hozását tűzte ki, azok anyagi és szellemi érdekeinek védelmére.

Első magyar évzáró ünnepélyét bensőséges áhítattal tartotta meg június 17-én a Vakok Kolozsvári Intézete. Technikai nehézségek folytán csak egy kis terem állott az igazgatóság rendelkezésére, amely ilyenképpen csak az intézet leghívebb barátait hívhatta meg. A nagy sikerrel elhangzott szavazatokon kívül az intézet ének-együttese, a nemzeti imádság után, eredeti székely és ősi magyar dallamokat, valamint Kodály-éneket adott elő. A nagysikerű műsort Garay igazgató rekesztette be rövid beszédével, melyben az intézet céljait és eddigi eredményeit ismertette, továbbra is kérve a megjelentek szeretetét az intézet és neveltjei számára. Az intézet kefekötő és kosárfonó-műhelyének kiállítását is nagy sikert aratott.